БЕЛАРУСЬ

Штадзенная палітычна-эканамічная і літэратурная газэта

пад агульным кіраўніцтвам Язэпа Лёсіка.

ГОД ВЫДАНЬНЯ II.

Падпіска на 1 м-ц: з перасыл. 20 р. без перас. 17 р.

АБВЕСТКІ: на 4-й страніцы прымаюцца ва ўсіх мовах па 2 мк. за радок пэтыту.

Газэта выходзіць штадня, апроч дзён пасьлесьвяточных.

Рэдакцыя і Кантора: Менск, вул. Міцкевіча, Беларускі Дом (б. Юбілейны).

Рэдактар прымае ад 12—1 гадз. Кантора адчынена ад 9 да 2 гад. і ад 5 да 7 гад.

Рукапісы павінны быць чытэльна напісаны і з адрэсам аўтара.

Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі.

Рукапісы назад не выдаюцца.

ЦАНА 1 МАРК.

№ 5 (61). Менск, Субота 10 студзеня 1920 г. № 5 (61).

Да зямельнай праграмы увагі.

Вызваленьне працоўнага сялянства.

Справа вызваленьня працы ад панаваньня капіталу неразрыўна зьвязана з процэсам *разьвіцьця ўсіх творчых сіл* кожнага краю. Гэта ў роўнай меры адносіцца як да сфэры фабрычна-прамысловай, так і сельска гаспадарскай. З гэтага пагляду й трэба ўзірацца на разьвязку ў Беларусі зямельнага пытаньня,—пытаньня аб *вызваленьні беларускага вясковага працоўнага народу* з-пад панаваньня зямельнай буржуазіі, якое вынікае з факту ўладаньня апошнімі вялізарнымі абшарамі зямлі.

Падвойны характар малазямельля.

Залежнасьць беларускага вясковага працоўнага люду ад зямельнай буржуазіі ёсьць дваякая. З аднаго боку, тутака ўжо пачаў вытварацца кляс сельска-гаспадарскіх работнікаў--парабкоў, якіе ня маюць ніякае зямельнае ўласнасьці. З другога боку, пераважываючая маса сялянства—гэта малазямельные гаспадары, якіх зямля, пры сучаснай нізкай зямельнай культуры, ня можа пракарміць, і яны прымушаны частку сваей сілы рабочай прадаваць панскім двором. Дый нават значная часьціна сялян, якім гаспадарка дае гэтулькі, што ім на скромнае жыцьцё хватае, знаходзяцца ў тэй або іншай залежнасьці ад двароў ці то праз недахватку. пашы, вады, лесу, ці сэрвітуты і т. п.

Падвойны характар сялянскага малазямельля перашкаджае нормальнаму расслаеньню сельскага насяленьня на клясы. Патрэба для малазямельных сялян прадаваць сваю рабочую сілу на месцы і немагчымасьць кінуць на адзін мамэнт сваю гаспадарку робяць тое, што заработная плата гэтых, прыкованых да свайго загону людзей норміруецца чыста мясцовымі варункамі і часта адбіваецца на заработках сельска гаспадарскіх работнікаў - пролетарыяў, паніжаючы яе. З другога боку, такі малазямельны хлебароб—гэта найчасьцей благі гаспадар, дый увесь плён свае працы спажытковывае для сябе, нічога не прадаючы на рынку.

Тэндэнцыя вёскі.

Скасаваньне гэтай падвойнасьці—вось першая задача, якую трэба бачыць у зямельным пытаньні. Жыцьцё беларускай вёскі, тэндэнцыя малазямельнай гаспадаркі да пашырэньня яе абшару, ўрэшце—ўся псыхалёгія беларускага сялянства,—ўсё наказвае, што зьніштажэньня падвойнага характару малазямельля хлебаробаў трэба ждаць дарогай павялічэньня малазямельнай гаспадаркі да рацыянальнай нормы.

Вытворчая норма.

Жыцьцё адкідае норму трудавую —значыць, і той тып гаспадаркі, пры каторым яе разьмеры павінны адпавядаць сілам гаспадара вырабіць свой надзел сваімі рукамі, не карыстаючыся наёмнай сілай.

Трудавая норма—гэта небясьпека для ўсяго насяленьня мест, бо яна абніжае вытворчасьць дробнай сялянскай гаспадаркі да мінімума, залежнага ад зьменнага складу сямьі, і прымушае ўвадзіць перадзелы, каб у малалюднай ці абязьлюдзеўшай сямьі зямля не марнавалася пустуючы. А ўсялякіе перадзелы—гэта ёсьць разьбіваньне і руйнаваньньне таго зусім непаддаючагася перакройцы арганізаванага варштату, які становіць кожная сельская - гаспадарская адзінка. Беларускі селянін, прывыкнуўшы ад вякоў да нязьменнай гаспадаркі на праве асабістай уласнасьці, ніколі ня здолеў-бы прыспасобіцца да сыстэматычнага руйнаваньня наладжанай сыстэмы гаспадаркі рэзаньнем і перарэзываньнем яе.

Норма павінна быць не трудавая, а *вытворчая*. Гэта значыць, што яна павінна даць селяніну магчымасьць ня толькі пракарміць сябе, але *куды найбольш прадуктыўным спажыткаваньнем рабочай сілы даць даволі хлеба на рынак*, які дагэтуль блізка цалкам заспакоівaецца адными дварамі. Патрэбна устаноўленьне мінімуму зямельнай уласнасьці. Толькі тады зямельная рэформа, *абертаючы сялян у прадуцэнтаў*, папхне ўпярод разьвіцьце вытворчых сіл краю, не абніжаючы сельска-гаспадарскай прадукцыі, што было-бы нямінучым пры *пераходзе дворных абшараў у рукі народу* на грунце працоўнай нормы.

А *такі пераход нямінучы*, бо зямель скарбовых, прыгодных пад управу, ў нашым краі зусім мала (яны пераважна пад лесам), дворные-ж абшары становяць каля 45% усёй зямлі.

Права Ўласьнасьці.

Зямля, як лясы, воды і нетры зямлі—гэта нацыянальнае багацьце. Толькі ўвесь народ у сваім цэлым павінен быць гаспадаром усіх зямельных абшараў, лясоў, вод і тых мінэральных скарбаў, якіе захованы ў зямной нетры. І тут трэба стаць прынцыпіяльна на грунце нацыяналізацыі зямлі.

Аднак, той факт, што беларускі селянін—нават самы малазямельны—ёсьць тыповы ўласьнік, што фактычная нацыяналізацыя ўсяе зямлі выклікала-бы востры конфлікт з паглядамі і пажаданьнямі вясковых працоўных мас,—той факт прымушае шукаць разьвязкі зямельнага пытаньня на грунце *захаваньня прыватнае ўласнасьці, аграпічываючы адначасна законамі права прыватнае ўласнасьці і конфіскуючы зямельную рэнту на карысьць усяго народу.*

Конфіската і выкуп.

Раз разьвязка зямельнага пытаньня вымагае пераходу, вялікшага абшару зямлі ў рукі малазямельнага сялянства, раз ад гэтага залежыць вызваленьне вясковага рабочага люду ад панаваньня абшарнікаў,—народ павінен агранічэньне зямельнай уласнасьці пачаць ад вялікіх дворных абшараў. А як гэные абшары становяць пераважна народнае дабро, расхопленае панамі ў часах шляхоцкага панаваньня,—дык *усё, што вышэй максімуму,* які павінен быць спэцыяльна устаноўлены, *мае быць залічана ў нацыянальны зямельны фундуш бяз ніякага выкупу.*

Конфіската бяз платы ўсяе абшарніцкай зямлі немагчыма: раз права ўласнасьці для сялян астаецца, яно ня можа быць скасована для другой катэгорыі ўласьнікаў, пакідаючы іх бяз куска хлеба і варштату працы. Апрача таго, вялікшые гаспадаркі, як глаўные прадуцэнты хлеба, ня могуць быць зьвішчаны бяз моцнага паніжэньня агульнае прадукцыі хлеба. Дзеля гэтага, пасьля конфіскаты лішку па—над максімум, вялікшые гаспадаркі ў межах таго максімуму не падлягаюць конфіскацыі. Толькі ў прыпадках, калі-б давядзеньне малазямельных гаспадароўда нормы вытворчай вымагала далейшага пераходу дворных зямель у нацыянальны фундуш,—пераход гэты павінен адбывацца дарогай *выкупу таго,* што ніжэй устаноўленага максімуму.

Ведама, вялікіе гаспадаркі, якіе маюць асабліва высокую культуру, павінны быць захованы ў цэласьці і выкарыстаны дзеля навуковых мэт, дзеля спэцыяльнага вытвору тых ці іншых прадуктаў і т. д. Яны могуць здавацца ў рукі хаўрусаў сельска-гаспад. работнікаў—безьзямельных.

Рацыянальные фэрмы.

Пры арганізацыі дробных рацыянальных гаспадарак павінна быць зроблена ўсё, каб яны здавольвалі патрэбы рынку і папраўдзе станавілі поступ у разьвіцьці вытворчых сіл краю.

Зямельная палітыка павінна кіравацца да самага шырокага разьвіцьця коопэрацыі—як для збыту, так і вытворчай, а на гэтым грунце і да індустрыялізацыі сельскай гаспадаркі.

Аграніч..ньне права ўласнасьці.

Законам павінна быць забясьпечана немагчымасьць драбленьня сялянскіх гаспадарак ніжэй мінімальнай нормы (выняткі могуць быць роблены толькі для высока-культурных зямель, а норма павінна паніжацца ў меру падняцьця зямельнай культуры). У зьвязку з гэтым закон устаноўлівае варункі пераходу зямлі з рук у рукі і агранічывае права спадчыны, а также перашкаджае зямельнай спэкуляцыі, пакідаючы нацыянальнаму фундушу пяршэнство на куплю прадаваных зямель.

Беззямельные.

На роўных правох з малазямельнымі павінны быць забясьпечаны і беззямельные гаспадары, якіе вядуць гаспадарку на арэнднай зямлі, а также ў меру магчымасьці—беззямельные парабкі.

Наагул-жэ, парабкі павінны карыстацца з асаблівай апекі законаў, калі працуюць у дварох ці ў сялянскіх фэрмах.

Рэнта.

Конфіскованая рэнта павінна плаціцца ўсімі гаспадарамі ў касу зямельнага фундушу ды йсьці на пакрыцьце: 1) коштаў па правядзеньню зямельнай рэформы; 2) выкупу зямлі ў фундуш; 3) помачы гаспадаром дзеле разьвіцьця і паляпшэньня гаспадаркі. **А. Н.**

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ.

Ад 6—І.

Літоўска-Беларускі фронт. Нашы войскі ўсполку з прыязнымі латыскімі войскамі, пад супольнай камандай гэнэрала Рыдз-Сьміглага ў прысутнасьці і пад агульным кірункам камандуючага фронтам гэн. Шэптыцкага, здабылі, 3-го студня а 1-й гадзіне дня, место і крэпасьць Дзьвінск. Адначасна пасунуліcь наперад: латыскіе атрады на поўнач, польскіе атрады на ўсход ад Дзьвінску. Гэткім чынам асягнута беспасрэдняя лучнасьць паміж Польшчай, Латвіяй і Эстоніяй. З ваеннай здабычы дагэтуль адмечана некалькі сот палонных, некалькі гармат з упражкай, колькінаццаць кулямётаў і шмат чыгуначнай маетнасьці. На рэшце фронту ажыўленая разьведчая чыннасьць.

Валынскій фронт. Стычкі разьведчых патрулёў.

Ад 7—І.

Літ. бел. фронт. Пры пашырэньні нашага наступленьня к поўначы і ўсходу ад Дзьвінску нашы і Латыскіе атрады зянялі лінію ракі Дубны. Затым, цераз Вышкі і ст. Маліназука прашлі да Дзьвіны. Устаноўлены цесны контакт з латыскімі войскамі.

Моцнае бальшавіцкае нападзеньне на прадмостнае умацаваньне Бабруйску каля вёскі Вавулічы адбіта. Пры гэтым, мы ўзялі некольки дзесяткаў палонных.

Валынск. фронт. К усходу ад Ракіткі наш разьведчы атрад зрабіў моцны напад і разьбіў каля Бела-Карэвічаў заслону бальшавіцкага панцырнага поезду. Пры гэтым, мы захапілі болей дзесяці палонных і кулямёт. На рэшце фронту ажыўленая разьведчая чыннасьць.

Ад 8—1.

Літ.-бел. фронт. Бальшавікі пастанавілі бараніць Дзьвінск усімі сіламі і толькі адвага нашых латыскіх войск, рашучасьць і здольнасьць каманды паслужылі прычынай такому удачнаму рэзультату гэтай опэрацыі.

Цяперашніе няпэўные бальшавіцкіе контр-атакі на Вішкі і Дубно, якіе робяцца сьвежымі войскамі, разьбіты нашымі часьцямі.

На паўдні ад Полацку нашые часьці учынілі энэргічны напад, разьбіўшы варожые пазыцыі каля Карпанічы, захапіўшы болей дзесяці палонных.

На рэшце фронту жывая разьведачная чыннасьць.

Валынскі фронт. Старанные разьведкі.

———

Арганізацыя беларускага войска у Францыі.

Спаўняючы просьбу Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі, Францускі Урад загадаў выдзяліць спаміж быўшых расійскіх вайсковых у межах Францыі ўсіх беларусаў.

Выдзяленьне ўжо пачалося ў крэпасьці Вэрдэн пад кірункам францускага генэрала Рампона ў паразуменьні з беларускім міністрам абароны, палкоўнікам Ладновым.

Беларускіе часьці ўжо пачалі арганізовывацца. Гэтае войско будзе падлягаць беспасрэдна Ураду Беларускае Народнае Рэспублікі.

Хаос у Прыбальтыцы.

ВАРШАВА, 8—І. Прыбальтыцы грозіць небясьпека новай вайны паміж Эстоніяй і Латвіяй.

Паміж Латвіяй і Літвой началіся непаразуменьні на груньце устанаўленьня граніц. Магчыма, што паміж гэтымі абедзьвюма дзяржавамі пачнецца новая война. У некаторых паграцічных мясцох ужо адбываюцца ваенные стычкі.

Польшча окупіруе Украіну?

ЛЬВОЎ 9 — 1. У румынскіх урадовых кругах адтрымана вестка, што коаліцыя перадасьць Польшчы мандат на заняцьце ўсей Украіны. Як рэкомпэнсацыю, коаліцыя зробіць Польшчы розные уступкі. Галоўным камандзірам окупацыйнай арміі павінен быць гэнэрал Развадоўскі.

Польшча проці бальшавікоў.

ЛЬВОЎ, 8—І. „Одесскія Новости“ паведамляюць, што ў скорым часе будзе вынесена пастанова аб перадачы Польшчы Валынска-Літоўска-Беларускіх „крэсаў“ за яе змаганьне з бальшавікамі.

Жмерынка у руках палякоў.

ЛЬВОЎ, 8—І. Польскі чыгуначны батальён заняў ст. Жмерынку.

На Піншчыне.

Ёсьць „прытча во языцэх“ у Меншчыне—гэта Пінскі павет. Ніколі там нічога добрага ня было ў політычным і адміністрацыйным жыцьці. Калі яшчэ ў часы Мікалая II ў некаторых паветах на чале ўлады стаялі людзі, з якімі папалам з ліхам можна было яшчэ мірыцца, то ў Пінскім павеце гэтага ня было. Там правілі паветам толькі адны чарнасоценцы.

Адбылася рэволюцыя. Здавалося-б, што ўсё жыцьцё павінно пайці ў другім кірунку. Пінчук заварушыўся, стаў будаваць сваё новае жыцьцё, а ахвота да будаваньня ў яго ёсьць. Заміналі яму ў гэтым тые салдаты, якіе ў той час былі на фронце. Яны руйнавалі там усё, што пападало пад рукі. Палілі маёнткі, грабілі усё тое, што было напрацована рукамі пінчука, які чакаў часу, калі гэта ўсё дабро стане яго ўласным.

Але вось адбыўся Берасьцейскі мір. Па гэтаму міру Піншчына адыйшла да Украіны. Усе там бытцам і здаволіліся: жыць з багатай Украінскай старонкай будзе вельмі добра. Бо зноў-жа сказалі, што зямлю адбяруць ад паноў і аддадуць сялянам. У пінчука зьявіліся весялейшые думкі і больш надзеі ў лепшую будучыну свайго жыцьця. Але замест усяго жаданага добрага, калі на украінскі пасад засеў гэтман Скарападзкі, Пінскі павет адтрымаў гайдамацкіе карацельные атрады. Гэтые атрады так білі пінчука, што аж жудасна ўспомніць. Можа нігдзе ня было такіх пабоек ад карацельных атрадаў, як у Пінскім павеце. Трэба адзначыць, што пінчук, калі жыцьце ня так ідзе, як ён хоча, то ён ніколі з ім не намірыцца. Можа гэта і было адною з прычын, з якой разьяжджалі карацельные атрады па павеце і ўсюды наносілі зьдзек.

Апавядаюць, што ў аднэй вёсцы паставілі сялян у рад і білі па чарзе аж да сьмерці. Чарга дайшла да аднаго старога дзеда. Той папрасіўся памаліцца перад сьмерцью Богу. Яму пазволілі. Згаварыўшы пацеры, дзед павярнуўся да катаў-салдатаў сампітэрняй і сказау: „Богу—душу, а вам—гэта!“...

Прайшло і гэта. Зьявіліся маскоўскіе бальшавікі. І яны не далі пінчуку жыць сваім ўласным самабытным жыцьцем, не далі таго, чаго ён жадаў. Прыйшлі палякі. На бяду разам з імі, як саранча, прайшла па павеце дэнікінска-расійская легія. Гэтая легія ўжо расфармована палякамі, але шмат людзей з яе прысмакталася на службу да палякоў, якіе пачынаюць зьдзекавацца над народам. Так, начальнікам рэвіру ў Лунінцы назначаны ахвіцэр з гэтай легіі. Разумеецца, нічога добрага дзеле насяленьня ён рабіць ня будзе. Ды ўзяць наагул усіхураднікаў і жандармэрыю. Яны там робяць толькі адно кепскае дзеле мясцовага насяленьня. Бо калі каля большых цэнтраў людзі трохі хоць саромеюцца ці баяцца рабіць зьдзек, то гэтага няма ў глухіх закутках. Там вольна лётае над селянінам батуг; мала гэтага—шомпал. А яшчэ вышукалі і новы спосаб—біць па пятах, палажыўшы на іх дошку. Па дошцы бьюць, а пяты рэзсякаюцца. Селянін прыціх і чакае лепшае долі ад свае ўласнае гаспадаркі на сваёй зямлі, і ён яе прычакае.

Селянін.

Політычные весткі.

Проці савецкай Расіі.

Лёнданская газэта „Morningpost“ заклікае Польшчу, каб не адкладаючы пачала наступленьне проці бальшавікоў. За гэта, як кажа „Morningpost“, Польшча дастане ад Антанты: 1) поўнае прызнаньне яе дамаганьняў да ўсходняй Галічыны, так званую поўную сувэрэннасьць Польшчы ў усходняй Галічыны толькі пад тым варункам, што Польшча прызнае гэтай провінцыі поўную аўтаномію, 2) забавязаньне, што Польшча будзе мець вольную руку ў справе утварэньня фэдэрацыі з Літвою; 3) Польшча адтрымае фінансавую падмогу на ваенные выдаткі.

Зноў дыплёматычные зносіны паміж Францыяй і Нямеччынай.

З Парыжу паведамляюць: былы французскі гэнэральны консул у Бэрліне, Дэ Марэй, назначаецца французкім дыплёматычным прадстаўніком у Нямеччыне.

Злучаные Штаты афіцыяльна выступаюць з коаліцыі.

Парыжскіе газэты паведамляюць, што на апошнім пасядзэньні вышэйшай рады прадстаўнік Злучаных Штатаў вымагаў, каб з формулы: „Саюзные і прыхільные дзяржавы“ выкінуць слово „прыхільные“. Гэтае вымаганьне тлумачыцца, як афіцыяльнае выступленьне Злучаных Штатаў са складу коаліцыі.

Ангельская дэлэгацыя ў Расію.

Як вядома, Англія пастанавіла выслаць дэлегацыю ў Расію, дзеля азнаямленьня з унутраным становішчам краю.

Ўсерасійскі выканаўчы Камітэт саветаў прыняў рэзалюцыю ў якой выказывае сваю падзяку за адносіны кангрэсу да расійскага пытаньня і вітае пастанову аб пасылцы дэлегацыі ў Расію. У рэзалюцыі сказано, што будуць чакаць дэлегацыі на граніцы і дадуць ёй усялякую мажлівасьць дзеля азнаямленьня з тым, як выглядае дыктатура пролетарыяту.

Напад Чэхаў на Калчака.

„Тэлгр. Камп.“ паведамляе з Прагі: „Венков“ даведываецца з Лёндану, што цягнік, у якім ехаў Калчак з сваімі міністрамі, як і другіе цягнікі з вышэйшымі вайсковымі чынамі з палкавымі, касамі былі затрыманы чэшскімі салдатамі. Калчака яны вызвалілі, але ўсе грошы, ў суме 65 мільёнаў ангельскіх фунтаў золота, чэхі забралі.

Наступленьне літвіноў на Вільню.

„Gaz. Warsz.“ у стацьці „Listy z Wilna“ так піша, паміж іншым, аб магчымым наступленьні літвіноў на Вільню.

„З Літвы даходзяць весткі аб нейкім зграмаджываньні Тарыбаўскага войска, маючага якобы посьле Вадохрышча вырушыць на Вільню“.

Далей эндэцкая газэта пацяшае сябе так:

„Гэта ёсьць нападаньне мухі на слана, дык ніякага страху не выклікае, а навет, як людзі сьвядомые кажуць, пачатак літоўскага наступленьня будзе шчасьлівым здарэньнем, бо посьле яго трывожная сытуацыя заціхне і справа будзе высьнена...“

У Польшчы.

Польска-украінскі дагавор.

„Czas“ паведамляе аб пропозыцыях, якіе прадставілі польскаму ураду Украінцы:

1) Абшар Украінскай рэспублікі мае быць абазначаны такімі граніцамі; ад берагоў Чорнага мора уздоўж Днестру аж да ўвойсьця Збручу, ўздоўж гэтай ракі становішчо паўночна—усходняй Валыншчыны установіць мірная конфэрэнцыя ў Парыжы. На поўначы, паўдню і ўсходзе граніцы будуць вызначаны пасьле заўладаньня гэтых абшараў украінскімі войскамі і посьле утварэньня дагавораў з заінтарасованымі дзяржавамі.

2) Нацыянальна-культурные правы палякоў на Украіне будуць так сама забясьпечаны, як украінцаў у Польшчы...

3) Аграрная справа на Украіне будзе разьвязана агульна-украінскім устаноўчым соймам...

4) У справах эконамічна-гандлёвых Украінская рэспубліка будзе кіравацца да навязаньня найцясьнейшых адносін з Польскай рэспублікай на падставе ўзаемнасьці.

У замен за гэта украінскі урад вымагае:

1) Прызнаньне Украінскай рэспублікі, як незалежнай і самабытнай дзяржавы; падтрыманьне яе ў адносінах да іншых дзяржаваў і утварэньне вайсковай, гандлёвай і консульскай конвэнцыі.

2) Дзеля ліквідацыі папярэдніх непаразуменьняў—асвабаджэньне арэштованых або інтэрнованых украінцаў.

3) Аказаньне помачы Украінскай рэспубліцы ў змаганьні з ворагам у форме зброі, амуніцыі і, наагул, ваеннага матэр'ялу ў разьмерах, які абазначыць асобны дагавор. Адкрыцьце пераезду цераз Польшчу на Украіну з іншых дзяржаваў, асабліва для украінскіх палонных, ваенных матэр'ялаў, грашовых знакаў і г. д.

Проці дэкляраціі заявілі протэст галіцыйскіе сябры украінскай місіі.

Зімою.

—

Калядная ночка ўвесь свет пакрывае,
Па белай ад сьнегу зямельцы снуе;
Мяцеліца ў полі сапе, завывае,
Сьвіст віхраў спакойна заснуць не дае.

У коміне вецер заціхнуць ня хоча—
Заносіцца песьняй магільнай, дзікой,
То стогне, то плача, то дзіка рагоча,
Як бытцам сьмяецца з нядолі людзкой.

Дарожкі і сьцежкі занесла віхура
Ня знаць, дзе балото, дзе лог, дзе папар;
Воўк, вышаўшы з лесу, скаголе панура,
Каб чым пажывіцца—пакінуў гушчар.

І сіняе небо ад зор ня рунее,
І месяц дзесь згінуў, ня ходзе па ім.
Што хвіля—цямней ноч, мароз не вальнее,
Сьнег сыпе і сыпе, як прыскам якім.

Бяда падарожнаму гэткай парою
Дарогу вялікую перабываць,—
Як стой; загавецїся можна душою,
Сьняжніца засыпаць, зьвяр'ё разарваць.

Але вось у гэту рабінаву ночку,
Бач, нехта ня вытрываў—полем ідзе,
Руку апірае на тонкім кіёчку,
На плечах і спераду ношку нясе.

Хто, гэткі шалёны, ў такую завею
Пакінуў хацінку, ў дарогу пашоў?
Аж жутка на сэрцы, душа ажна млее:
Там з дзіцем кабета пляцецца дамоў.

Гісторʼя старая: убогая дзеўка
Пайшла ў двор на службу для хлеба куска;
Пайшла, паганяная гора прыпеўкай,
Ад хаты радзімай сьвятога кутка.

Семнаццаты год йшоў прыгожай Ганулі.
Век самы, што толькі жыві, прыпявай,
Сам век, што ахвоце да працы, да гуляў,
А што ўжо любіцца—на ўсё забывай!

На звадку для хлопцаў, на зайдрасьць дзяўчатам
Слыла паваблівай дзяўчынай яна.
І гэта-ж павабнасьць яе стала катам;
Скасіла і радасьць і песьні спрытна.

О, моладасьць, моладасьць! Сколькі з табою
Прыгод падчас горкіх ідзе для людзей!
Ты сэрцо узбурыш, гульнеш ты з душою,
Ты, ломлячы думкі, кроў смокчаш з грудзей.

Я такжа, змагаючы долі завею,
Надзеі вялікіе сьніў, будаваў,—
Ты-ж, моладасьць, мачыхай стала маею...
Эй, што гаварыці? Цябе я ня знаў!..

Прыхільна дзяўчына на сьвет гэты бoскі
Глядзела і верыла зьменным людзям;
От, знама,—прастачка, дзіцё нашай вёскі,
Што з беднасьці, з невуцтва знаная нам.

Ня мала ў двары слуг, шмат хлопцаў ўсялякіх,
Сумленых, праўдзівых і шэльмаў благіх.
Цімох-жа найлепшы: няма ў ім ніякіх
Падступкаў нягодных, як ёсьць у другіх.

Дзяўчына прыгожая, хлопец прыгожы,—
Вось пара ўжо сэрцаў, вось пара людзей,
Што могуць забыцца на ўсё, на сьвет божы,
Як кроў маладая заходзе жывей.

Хто з нас ня любіўся, хто ўцехай каханьня;
Хоць міг сваіх лет маладых не правёў?
Сам-на-сам дзяўчыны з малойцам шаптаньні,
Двух сэрцаў хто слухаў вясёлых размоў?

Цімох і Гануля—вось роўная пара:
Яна—бедна дзеўка, ён—бедны дзяцюк;
Любіліcь і мелісь пабрацїся зара,
Дый здрадзіло шчасьце, мінуло іх рук.

Гаротнага хлопца пагналі далёка,
Пагналі ў салдаты на зьдзекі, на плач;
Асталася Ганна адна-адзінокай,
А з доляй—хоць сонца, хоць сьвету ня бач.

Сягоньня во—ў гэткую сьцюжу пляцецца,
Пляцецца з няшчасьцем, з пацехай сваей,
Хоць вые віхура, хаўтурна сьмяецца,
Як людзі,—так дзіка рагоча над ей,

Ідзе і ідзе, а сьнягамі дзьме небо,
Дзіцё ў руках плача. Ноч, жутка... бяда!
Ў катомцы на плечах нясе булку хлеба
І сала хунт—слўжкі за труд *каляда*.

Па гурбах, па наспах ідучы сьняжаных,
Змаглася; халодны пот цело заліў,
А рукі і ногі мароз неспынны
Даўно замарозіў, даўно зьнячуліў.

Чуць дух пераводзіць, зьліпаюцца вочы,
Яшчэ дабыла сіл,—ды дзе больш дабыць?
Скасіліся ногі, яшчэ й вецер скочыў,
Схіснулася й з дзіцем і з хлебам ляжыць.

—

Ляжыць сярод поля шырокага
Ў пасьцелі пуховай са сьнегу.
Спачні з дзіцянём, адзінокая,—
Вам лепшых не знаці начлегаў!

Ня бойцеся!.. Ўтуле ад холаду,
Спаўе, як пялёнкай, сьнег белы,
Зацягне вам песьню мяцеліца,
Воўк жальбай завые скалелы.

Але віхраў сьвісты магільные
І воўчые выцьці пад борам
Няхай ня пужаюць вас, бедные,
Сваім нялюбым загаворам.

І небо хай гэта вас хмарнае
Ня страшыць сваей цемнатою,
І доля вам гэта цяперашня
Хай вельмі ня здасца благою.

Ці-ж хаты для вас былі лепшымі,
Як гэта сьняжаная ніва?
Скажы ты мне, маці бязмужняя,
Была-ж ты дагэтуль шчасьлівай?

Жыла-ж з табой моладасьць ясная,
Вясёлые песьні ці пела?
Былі-ж для цябе людзі добрымі,
Іх злосьць над табой не шалела?

Падумай, падумай гаротная!
Я ў песьню пральлю твае думы
І разам спяём гулкім голасам
Пад дзікай мяцеліцы шумы.

—

Бядак жыве толькі сягоньня,
Дзён ляпшага яму не чакаць;
Цар-голад нешчаснаю гоне
Крывавага хлеба шукаць.

Пакінуўшы родную хатку,—
Калі йшчэ такая дзе ё,—
Замучан бядой да астатку,
Ідзе, каб здабыць на жыцьцё.

Ідзе, а пражорнікаў вочы
Цікуюць з усіх са старон.
Ідзе, а ці днём, ці уночы,—
З дарогі зьбіваецца ён.

Так блудзячы, валіцца ў сеткі,
Расстаўленые з патайка,
І сілаў ня раз апасьледкі
Ссуць п'яўкі, вужы з бедака.

Заплацяць паградаю дзікай
За кроў, за мазолі, за труд;
Дадуць медзяка для прыліку,
Што ліў пот ня толькі за кнут.

Як выціснуць дух увесь чыста,
Прызнаюць няздатным к труду,—
Прагоняць на ветраў на трыста,
Прагоняць на сьлёзы, бяду.

І пойдзе бядак нешчасьлівы,
Здароўя упякаўшы цьвет,
Праз цёмные боры, праз нівы,
З жабрацкаю торбай у сьвет.

Што?—ўжо ты дрэмеш, дзяўчына?
Ня сьпі, яшчэ штось прапяём!
Эй, што там,—каліна-маліна!..
Запейма,—пець лёгка ўдваём.

А будзе цікавая песьня,
Бо выскажа думы твае.
Ну, слухай, хоць сэрцу балесьне,—
З тваей мая доля пяе.

Пілсудзкі аб вайне, Украіны з бальшавікамі.

Рэдактар газ. „Журнала Дэ Полён“ меў размову з дзяржаўным шэфам.

Пілсудзкі глядзіць оптымічна на будучыну Польшчы. Трэба перамагчы вялікіе трудвасьці. Але нічога пэўнага аб становішчы ён яшчэ ня можа сказаць.

Рэдактар французкай газэты тагды выказаў зьдзіўленьне, чаму соцыялістычная прэса ў Польшчы ў гэткі цяжкі час падтрымлівае нямецкіе інтрыгі.

Пілсудзкі на гэта адказаў: „Левые болей гарачые. Яны шмат гавораць, яны захопліваюцца. Можа яны троху пераувялічываюць, выказываючы пачуцьцё няпэўнасьці з прычын адцягіваньня рэалізацыі мірнага трактату. Мы ў цікавым пярыадзе. Гэта ня мір, але мы так сама не чакаем вайны на нямецкім фронце.“

Аб украінскім пытаньні Пілсудзкі казаў: „Гэтае пытаньне незразумелае на заходзе. Мы блізкіе суседзі так-сама часам сумняваемся. Насяленьне краю, які называецца Украінай, паўстало проці бальшавікоў з такой-жа упартасьцю, як проці Дэнікіна. Чаго яна дамагаецца? трудна даведацца. Ці яна сама гэта знае? Яна вызначае свае дамаганьні нэгатыўна“.

Аб вайне з бальшавікамі і бальшавізму Пілсудзкі казаў: „Пакуль што, мы на бальшавіцкім фронце ў становішчы наступу, бо да зімовай кампаніі мы не нарыхтованы. Нам не хапало збройных матэр'ялаў для наступу. Становішча на фронце можа стаць неспакойным, бо бальшавікі зьбіраюць войскі на некальких мясцох.

„Але, апіраючыся на наш народ, можна працаваць. Народ патрыятычны, і, дзякуючы патрыятызму, ня было ў нас бальшавіцкіх непакояў. Рабочые і сяляне былі салдатамі незалежнасьці і волі. Дзеля гэтага бальшавізм ня мае цяпер шансаў клімагызавацца ў Польшчы“.

Перамірые між Расіяй і Эстоніяй.

Як вядома з тэлеграм, зроблено перамірые паміж савецкай Расіяй і Эстоніяй. Думаюць, што перамірые давядзе да утвараньня праўдзівага міру, які зробіць мажлівым пачаць гандлёвые зносіны паміж гэтымі дзяржавамі, але гэта яшчэ шмат залежыць ад коаліцыі. Калі яна не пазволіць, дык гандлёвых зносін з Расіяй ня будзе.

Літва і савецкая Расія.

Літоўскае прэсбюро паведамляе, што паміж Літвою і савецкай Расіяй утворана умова ў справе замены заложнікамі і цывільнымі палоннымі. Дзеле таго, што ўся тэрыторыя Літвы ачышчана.

Дровы для Англіі.

Праўленьне ўсходніх зямель вядзе перагаворы з ангельскім урадам аб прадажы яму дроў на 20 мільёнаў фунтаў стэрлінгаў. Зноў, гэтая сума павінна быць зацьверджана на закупы ў Амэрыцы насеньня для тых сялян, якіе ўжо асталіся без запасаў збожжа. Так-сама часьць гэтай сумы пойдзе на закуп харчоў для насяленьня усходніх зямель.

Коляды.

Кожны з нас ведае, што такое Коляды і калі яны сьвяткуюцца, але ня ўсякі ведае, адкуль гэтае сьвято ўзялося. Вось паслухайма, што аб гэтым кажа нам гісторыя.

Многа, многа год назад нашы продкі,славяне, ня былі яшчэ хрысьціянамі. Ня было тагды ні каталікоў, ні праваслаўных. Славяне, з каторых патом вышаў наш беларускі народ, былі тагды яшчэ паганамі. Найбольшым богам у іх лічыўся бог грому і маланкі—Пярун. Ды яно й вядома, чаму людзі лічылі яго за галоўнага бога. Калі яшчэ ня было навукі, калі людзі шмат чаго ня ведалі, яны ўсё тое, што іх страшыло і чаго баяліся, лічылі за бога і пакланяліся гэтаму. Пярун быў грозны бог.

Верылі славяне гэтак сама ў рожных ведзьмаў, лясуноў, ваўкалакаў, але гэта ўсё былі благіе багі, каторые толькі і стараліся, каб як-небудзь зрабіць чалавеку прыкрасьць ці зло. Адзін з добрых багоў быў бог Сонца. Але ён быў добрым толькі паўгода; на другое паўгода ён адходзіў недзе далёка ад зямлі, а тым часам нягодные багі прыносілі сьнег, холад, усё замірало. Людзі з нецярплівасьцю чакалі, пакуль вернецца Соўнейко да калі пад яго цёплым праменьнем зноў усё ажыве: сьнег згіне, настануць цёплые дні, калі пожні зазелянеюць травіцай, калі на полі ўзрасьце збожайко, што так патрэбно для жыцьця чалавеку і жывёле. Усё гэто суліло Сонцо, калі карацелі ночы і даўжэлі дні. Ізноў зазелянеюць і поле і лес, настане на зямлі жыцьцё і гоман і песьні. Як-жа ня радавацца з гэтаго? І радаваліся людзі і сьпявалі песьні, і стараліся вытлумачыць сабе, як і чаму гэта сталася.

Тлумачылі сабе славяне, што маці Сонца, Каляда Грамніца, выбавіла яго ад сьмерці, ад бога цемры Чарнабога, алрадзіўшы яго нанава. Яна, каб уратаваць Сонцо ад Чарнабога, прыняла яго ў нутро сваё, а каб схавацца ад ворага, перакінулася сама белаю казою і радзіла маладое сонцо. Яно яшчэ маладое і кволае, але Чарнабог ня здужае яго перамагчы і, хоць не адразу уступіць яму, але сонцо падрастаючы, згоніць з зямлі холад і цемру. У чэрвені само сонцо сьвяткуе перамогу сваю над Чарнабогам, іграючы перад усходам на Купальле.

Людзі прымецілі, што гэта як раз робіцца каля цяперашьняй палавіны сьнежня. Быў гэта радасны час для людзей. Дзеля гэтаго славяне спакон у гэтым часе сьвяткавалі дзень, у каторым сьвет зноў браў перавагу над цемрай, дзень над ноччу, і сьвято гэто называлося Колядамі. На Коляды адбываліся гульні: шчадравалі, віншавалі адзін другога; вадзілі мядзьведзя, хадзілі з „Казою“ і т. д.

Славяне сьвяткавалі свае коляды ў час каля Нараджэньня Хрыста—25-га сьнежня, а дзеля, таго, калі яны сталі хрысьціянамі, старые паганскіе Коляды зьліліся з новым хрысьціянскім сьвятам, Нараджэньнем Божым. Назва захавалася старая, але другі зьмест адтрымало гэтае сьвято.

Н. В.

Да ведама ўсіх Беларускіх настаўнікаў м. Менску.

Калядпае сьвято (ёлка) для ўсіх хрысьціянскіх дзяцей м. Менску адбудзецца 11-га студня г. г., ч 3-й гадзіне ўдзень ў тых памяшканьнях, якіе адзначаны Агульным Камітэтам па арганізаваньню гэтага сьвята. Ёлка для школьнікаў будзе уладжана пераважна у школьных памяшканьнях па 2—4 школы разам, для дзяцей з вуліцы—пры Цыркулах, а так-сама ў Беларускай Салі, ў Работніцкім клюбе, ў Камерцыйнай школе і іншых мясцох. Усяго будзе уладжано ў Менску 45 ёлак для дзяцей—школьнікаў і з вуліцы. Усім дзецям будуць разданы на ёлках падарункі—булкі, пернікі, цукеркі і інш.

Кожная школа ідзець пад кіраўніцтвам сваіх настаўнікаў—настаўніц у тое памешканьне, аб якіх будзе даведзена да агульнага ведама праз Менскую прэсу. Пажадана, кабь настаўніцькі школаў прынялі участе ў прамовах на сьвяце да дзяцей. Пажадана, каб дзеці выступалі з №№ дэкламацыі і каб прапелі сваім хорам колькі песьняў.

9-га студзеня пачынаецца падзел па мяшочках падарункаў для дзяцей. Падзел гэты будзе адбывацца у памяшканьні Польскай Рады Школьнай (Дамініканская, 34). Пажадана, каб настаўнікі-цы школаў прынялі у гэтым падзеле учасьце.

У гэй-жа Школьнай Радзе, 10-га студзеня раніцай, будзе раздача ёлак і падарункаў. Кіраўнік кожнай школы павінен пры гэтым мець з сабой сьпіс сваіх школьнікаў.

З прычыны таго, што Беларуская Школьная Рада позна даведалася аб уладжаньні „ёлак“, шмат што можа быць ня ў мысьль настаўнікаў школаў. Але таму-ж самі настаўнікі павінны пастарацца, каб школьнікі ня былі скрыўджаны і каб на гэтых сьвятах іх школа ні займала апошняга месца, як у №№ хоравых, так і ў дэкламацыі. Калі настаўніцы і настаўнікі самі прыдуць на сьвято ўсе акуратна і прывядуць усіх дзяцей сваей школы, то пераважнае значэньне на гэтым сьвяце будуць мець як раз школы беларускіе.

Беларуская Школьная Рада

Ты помніш, як маці цябе твая родная
Дзень першы у лапці абула?
Як ты, падрастаючы, цьвёрдую, зрэбную
Кашулю на целе пачула?

Галела, калела у полі ты з пугаю,
Куску жадна будучы хлеба,
Па лесе, па вёсцы з стадам цягалася,
Патолі ня знала ад неба.

Пякло лета сьпекай, ты, ўся зацяганая,
Зьлівалася потам крывавым,
А восень студзіла слатою бязьлітасна,
Трос вецер адзеткам дзіравым.

Ці йшла ты на поле шырокае, вольнае,
Ці з стацам вярталася з поля,—
Ніхто ня вітаў цябе шчыра, прыветліва,
Ні свой, ні чужы, і ні доля.

Вось вырасла, стала ты дзеўкай прыгожаю,
Ды горкай жыцьцё было доляй:
Бацьком тваім бедна і трудна жылося,—
У людзі чужые паслалі.

Паслалі па цьвёрды па хлеб, на пакідзішчо.
На зьдзек, на бадзяньне няміла.
І ты без апекі прытульнай, бяз бацькаўскай,
Навекі сябе загубіла.

З насьмешкай благой на цябе, заблудзіўшую,
Цяперака ўсе паглядаюць,
І сэрцо крывёю тваё абліваецца
І вочы у сьлёзах плываюць.

У губу ня лезе яда гаспадарская—
Кусок іх палічаны кажны;
Ў калысцы ад крыку дзіцё захліпаецца,—
Патомак твой плача сярмяжны.

Бацькоў гэтым грэхам сваім не пацешыла—
З дзіцём ты ўжо лішняя ў хаце;
На службе цябе разьлічылі, адправілі—
Ня стало там хлеба дзіцяці.

І што-ж цябе, маці, чакае, бязмужняя?
Ня бачыш ты сьвету, ў сьвет гледзячы;
Ня ўзложыш вянка ты ўжо болей дзявочага,
Ня сядзеш ты ўжо на пасадзе.

На векі твая ўжо зламаная моладасьць,
Асуджана мучыцца вечна;
І ў гэтай дарозе, ў гэту мяцеліцу
Ты спраўды шчасьлівай, бясьпечнай.

Сьнег так адусоль спавівае пялёнкаю
Сваей прыліпаючай, белай,—
І сыпаду мягка і зьверху накрытая,—
Начлегаў такіх ты ня мела.

Ня мела папраўдзе, бо гэтак во—соладка
З дзіцём—бачу я—ты заснула.
Сьпі!.. Пэўна, і песьні маей, табе выснутай,
Усей ты, бядачка, ня чула.

Сьпі, сьпі! покі сонцо на небо нячулае
Ўзойдзе гуляці над сьветам;
А можа засьні лепш на векі, няшчасная,
Як маеш з жыцьцём біцца гэтак!

Вечна ня можа мучыць мяцеліца,
Вечна ня можа ноч панаваць;
Зімняе небо сонейкам беліцца,
Вецер намее, хмар ня відаць.

Іскрыцца поле сьнежнае, белае,
Бор гутарлівы ціха стаіць;
Воўчая песьня дзікая, сьмелая
Жудасна ў полі ўжо ня гудзіць.

Радасна ўсходзе раніца стройная,
Сьвеце для сьнегам засланай зямлі;
Ўкруг усе чыста дзіуна-спакойные,
Шалы віхуры як ня былі.

Гоманы, скрыпы з вёскі даносяцца,—
І там ужо сонцо робіць сваё;
На саламяных стрэхах дым коціцца,—
Знак, што пад імі госьціць жыцьцё.

Будзяцца людзі, з хат выкрываюцца
Яркі Калядны дзень прывітаць;
Цёплая пара з губ выбіваецца,
Шэрань на бровах, шчокі гараць.

Бабы заняты важнай занятжаю,—
Вілкі, чапёлы ў дзело ідуць,—
З нейкай паважнай ход яць аглядкаю,
Сьвято сягоньня—бліны пякуць.

Рана устала й жонка Рыгорава,—
Мужа з дарогі жджэ і дачкі.
Носе ваду,—змарылася здарава,
Печ падпаліла, ставіць гаршкі.

Мужа яна ўжо разы і сотные
Глянула ў шыбы з хаткі на двор.
Мучаць старую думкі маркотные:
Штосьці ня едзе з Ганнай Рыгор?

Выехаў ўчора цёмнаю раніцай,
Меўся вярнуцца на-нач дамоў;
Праўда, кабылка худа, чуць цягнецца,
Але вялікі ўжо час прайшоў.

Што за прычына, што так задлякаўся,—
Трудна згадаць, хоць як варажы!
Ці мо, дзе ў гурбу сьнежную ўпякаўся,
Ці мо начуе у Рубяжы.

...Скрыпнулі сані... Ў вокны марозные
Хутка, пакуль там бегчы на двор,
Вочы свае Рыгорыха сьлёзные
Уставіла, і бачыць: ўзьехаў Рыгор.

— Дзе-ж ты дзеў Ганну?—ў мужа пытаецца.
— Ці-ж,—ён ей кажа,—Ганны няма?
І абаім ім сэрцо сьціскаецца,
Дум усялякіх хлынула цьма.

Ганна з двара ўжо іншай дарогаю
Йшла, як Рыгор прыбыў па яе.
Думаў, што дома. Бачыць з трывогаю:
Гома няма... Дык дзе-ж яна, дзе?

Дарма шукалі рвуцца ў ваколіцы,
Ў вёсцы пытаці, на мшы даваць;
Дарма ён стогне, а яна моліцца:
Ганны нідзе няма, ня чуваць.

Толькі ад часу, як гэта сталася,
Гутарка ходзе так па сяле,—
Ў сьнег як зямелька ўся адзявалася,
Небо мяцеліцу грозну напле,—

Ночнай парой з бара недалёкага
Нейкая зданьне—глянуці страх—
Чуць лезе з гурбаў, з сьнегу глыбокага
Йдзе на дарогу з ношкай ў руках.

Хто йдзе, ці едзе, страх таму гэтае
Дзіво сустрэці, голас пачуць.—
Страшная мара, напаў-адзетая,
З блытаны косы, вочы пякуць.

Грудзь да касьцей дзявоцкая вырвана,
Ранай адною сьвеціцца ўся.
Стане... ўсё месцо робіцца чырвана;
Рукі калышуць мару-дзіця.

Тулаў дзіцяці толькі хістаецца,
Ручак, галоўкі, ножак няма;
Да падарожных-з ім падбліжаецца,
Жальбу заводзе жутка сама.

Жаліцца ўперад; посьле жалобную
Страшную песьню сьлёзна пяе;
(Гэткую песьню чуем палобную,
Як сьмерць запусьце жалы свае).

Аб тых, што з сьветам гэтым разлучаны,
Аб затрутым бяз часу жыцьці,
Аб маці з дзіцём жыцьцём замучанай,
Моліць крыху сагрэць, падвязьці.

Хрысьціцца людзі, чуючы гэтае,
Месцо мінаюць тое барджэй.
Зданьне зноў ў лесе з песьняй ня сьпетаю,
З дзіцём, з катомкай нікне сваей.

Памяць аб гэтым людзі вясковые
Шчыра гадуюць, вера жые,
Яміну тамака ў гушчы сасновае
„Ганніным Ягом“ вёска заве.

Я. Купала.

1/II—1906 г.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Упраўленьне усходніх зямель апрацавало плян дзяржаўных налогаў на тэрыторыі усходніх зямель. Прадпрыемствы, якіе вядуць бухгальтэрскіе кнігі, павінны уплачываць у казну: маючые прыбытак ня вышэй 10 000—10% з агульнага прыбытку: да 20.000—15%; да 30.000—20%; да 50.000—25%; вышэй і 50.000—30%. Для тых прадпрыемстваў, якіе не вядуць бухгальтэрыі, устанаўліваецца аблажэньне з агульняй сумы капіталу: 350.000—1½%, са 100.000—2% і г. д. да 5% з 500.000.

Выбары у жыдоўскую абшчыну адложаны на тыдзень з прычын немажлівасьці арганізаваць вольную прадвыбарную кампанію. Абшчына па гэтай справе падала вышэйшай уладзе мэмарандум.

У магістраце, ў зьвязку з блізкім прыходам новай думы, зноў не выплачываецца пэнсія служачым.

Прыём магістрацкіх спраў новай думай мае пачацца 15—20 студня.

Заявы аб падаходным налогу дамаўласьнікі павінны як найхутчэй падаць вучастковым падатным інспэктарам.

Кватаранты перадаюць гэтые заявы дамаўласьнікам.

Тэрмін на гэта ўжо скончыўся 7-га студня.

За непадачу—штраф.

У пушкінскай бібліатэцы, дзеле паднявцьця рэсурсаў бібліатэкі, уводзіцца аднапасное аблажэньне ўсіх абанэнтаў пяцірублёвым зборам.

Дроў 80 вагонаў дастаўлено гэтымі днямі ў Менск.

Мясцовые банкі камандзі; авалі сваіх агэнтаў у Варшаву для прывозу вялікіх партыяў дробных грашавых знакаў, у якіх у Менску чуецца недастатак.

На біржы апошнімі днямі было вялікае ажыўленьне. Курс польскай маркі неспадзеўна і катастрафічна панізіўся. За царскіе 500-кі плацілі ад 190 да 205 польскіх марак за 100. За 100 польскіх марак плацілі 50—47 рублёў. У зьвязку з гэтым вельмі паднялася другая валюта. За 100 крон плацілі 75—100 польскіх марак, за 1000 думскіх—700—750 польскіх марак. За доляры плацілі 140—150 марак. Учора курс польскіх марак троху павялічыўся. За 100 марак плацілі 57—59 рублёў. Запатрабаваньне на царскіе грошы вялікае.

На ст. Менск гэтымі днямі прыбыло 10,000 скрынак запалак, 12,000 кіло сьвечак, 75 бочак селядцоў і 15,000 кілг газэтнай паперы, шмат шкла, электрычных матэр'ялаў і інш.

Перарэгістрацыя служачых чыгункі менскага вузла цяпер ідзець вельмі жыва.

50 ёлак для дзяцей у школах уладжываецца заўтра, 11-го студня.

У арэштны дом гэтымі днямі будзе пераведзены ўвесь зьлішак арыштантаў (за дробные праступкі) з губ. турмы, з прычын яе перапаўненасьці.

Прадажа па бонах солі (па 1 ф. на душу і газы (7½ ф.) ідзець ва ўсіх коопэратывах.

Хлеб у прыватнай прадажы каштуе 5 марак фунт.

Грабежствы і зладзействы апошнімі днямі зноў прынялі эпідэмічны характар. Мабыць, у Менску працуюць некалькі добра арганізованых неулавімых шаек.

Рэдактар—Я. ЛЁСІК.

Выдавец — Часовы Беларускі Нацыянальны Камітэт.

Абвестка.

Перыядычные курсы вярбунковых агентаў адчыніліся ў панядзелак 5 студня а 9½ гадз. у бышым Юбілейным доме.

Ад 1 гадзіны быў калёквіум і паверка знаньня беларусазнаўства і выдача білетаў слухачом.

За кіраўніка курсаў **В. Адамовіч.**

З дазв. вайсков. цэнзуры № 5, 10/I. Менск. Друкарня Інвалідаў.